

398.5

L-14

5
14

1950 "Մշակ" լրագրություն

08 APR 2010

Հայոց Ազգագրական ընկ. № 1

№ 1 Ախարարաբի ճիւղ № 1

4P

ՊԱՌԱՒԱՇՈՒՆԶ

ՋԱԻԱԽՔԻ ՀԷՔԻԱԹՆԵՐԻՑ

ԳՐԻ ԱՌԱՒ

Ե. ԼԱԼԱՅԵԱՆՑ

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՍՅԱՆ

Տպարան Ա. Մ. Մալխասեանցի

1911

398.3

L-14

30.04.2013

1980

№ 1 Հայոց Ազգագրական ընկ. № 1

№ 1 Ախալքալարի ճիւղ № 1

ՊԱՌԱՒԱՇՈՒՆԶ

1807

ՋԱԻԱԽՐԻ ՀԷՔԻԱԹՆԵՐԻՑ

Գ Ր Ի Ա Ռ Ա Ի
Ե. Լ Ա Լ Ա Յ Ե Ա Ն Ց

Ա Լ Է Ք Ս Ա Գ Ր Ա Պ Օ Լ

Տպարան Ա. Մ. Մախառեանցի

1911

Ա Ջ Դ.

Հայոց Ազգազրական ընկերութեան 1908 թ. Մարտի 30-ի ընդհանուր ժողովը խմբագրական մասնա-
 ժողովի առաջարկով ինկատ առնելով, որ Ազգազրա-
 կան հանդիսի ծառայի փոքրութեան պատճառով հնարա-
 ւորութիւն չի լինում բանահիւսութեան վերաբերեալ
 նիւթեր բաւականաչափ հրատարակելու, ինկատ առնե-
 լով, որ ընկերութեանս ճիւղերը կարող են ամենայն
 հեշտութեամբ և մանաւանդ ամենայն յաջողութեամբ
 հաւաքել և բարբառի տեսակէտից վերաստուգել ու հրա-
 տարակել իւրաքանչիւրն իւր շրջանի բանահիւսութեան
 վերաբերեալ նիւթեր՝ որոշեց. «Պառաւառունց» ընդ-
 հանուր խորագրի տակ հրատարակել ճիւղերի հաւաքա-
 ծուները՝ վերապահելով կենտրոնի խմբագրական Մասնա-
 ժողովին միայն վերջնական խմբագրութիւնը:

Սորհուրդս և խմբագրական Մասնաժողովը շնոր-
 հաւորում է փոքրիկ, բայց շատ բանում յառաջադէմ
 Ախալքալաքի եռանդուն ճիւղին, որ այս որոշման առա-
 ջին գործադիրն է հանդիսանում, հրատարակելով «Պա-
 ռաւառունցի» ներկայ առաջին պրակը, և յոյս ունի,
 որ միւս ճիւղերն էլ այլ ևս չեն դանդաղիլ հաւաքելու
 և հրատարակելու սաստիկ արագութեամբ անհետա-
 ցող հայ բանահիւսութեան նշխարները:

Խորհրդի նախագահ՝ Ա. Մէլիֆ-Ազարեան

Անդամ-Քարտուղար՝ Ե. Լալայեան:

1910 թ. 21 Դեկտ.
 Թ Ի Ը Ի ս:

I. ԱՆԹՈՒ ԱՇԽԱՐԲ ԷՐԹՅՈՂ ՏՂԱՆ:

Գրլի կը չի ըլլի՝ մէ թարաւորմ գրլի: Ստիկ կռնենայ կը իրեք տղայ: Տղաքն օր հասնին կը՝ թարաւորը կըսէ կը թը՝ էկէք դայեօղներդ ցկէք, ում դուռն օր ընկաւ՝ անոր աղջիկը առնենք ձեզի: Գուգան ցկեն կը, մենծինը գըլնի կը մէ հարըստիմ, միջնակինը՝ մէ իշխընիմ դուռ, ատոնց աղջիկները կառնեն: Պատրկինը կըրթայ ծովին զրաղը մէ գորտիմ՝ փոր խըի կը: Տղան կերթայ տեսնի կը գորտը, կըսէ. «Հըլպտ իմ բաղգս ա աս էր», վերցընէ գնէ կը եաղլուխիմ՝ մէջ բերէ կը հօրը: Հարը հորստիկը վրան ու գուգէ օր տղին գլխատել տայ. իշխընները, մարը մէջ գըլնին, թարաւորին հերսը գիջեցնեն: Տղան աղաչէ կը թը՝ գորտը մէ օթախիմ՝ ցկեն, էրթայ մնայ: Տանին մէ մունտառ օթախիմ՝ ցկեն կը վար: Տղան մէկալ օրը գուգայ օր գորտը տեսնի, սիրտը քաշէ կը, չի համբիրէ, տեսնի կօր ան մունտառ օթախիմ հալի է գառէ, գորտնա մէ բօշամ բուշուրեր է: Կառնէ անմէն ինչ, խստնէ կը իրտը ու գեկէ գուռ, դռան յետը պահ մանի կը, ծակէն կաշէ: Մէմա տեսնի կօր գորտը վրայէն փոտը ցկեց ու էրկնային լուս աղջիկիմ՝ գառա: Անոր շախէն մութ պատերը լուս տուին: Հըմը

ջանման տղայ, գուռը բանայ ու վազդէ զրկէ ասոր, ասիկ շաշմիշ զլլի օր փախչի էրթայ փոստն հագնի, տղան անորէն առաջ խէկը փոստն ու ցրկէ կը թնդիր, վառէ կը: Արթղ զլլին մարթ ու կնիկ, իրար հետ սիրով անպրին կը:

Մէ օրմ՝ թաքաւորը տեսնի կօր իրեն զոնախանին մէ շաւխմ՝ է զիպէ. մարգ զրկէ կօր իմանան թը աղ ինչէն է: Կերթան, գուգան թը՝ զոնախանին դէմը մէ ազջիկմ՝ է կայնէ, անպէս ազջիկմ օր՝ սաղ աշխարքին մէջը անպրանուելիք, լուսն էրեսէն կաթէ կը. սա շաւխը անորէն է զիպէ: Թաքաւորը գուս գելլէ տեսնի կը աղ ազջկան՝ խելքը զլխէն կերթայ, սիրտը խմէ կը՝ հըմը ինչ էնես օր իրեն հարան է: Օրմ՝ էրկուս՝ աստիկալ դաւթ չի ըլլի, միտքը դնէ կ'օր աղին զլոխը աղէ ու ատոր ինքը առնէ: Կանչէ կը տղին, կըսէ. «Գու պիտի էրթաս ընծի անպէս շատըմ բերես օր՝ սաղ զոշունս տակը հաւքի, թը չը՝ զլոխը կուռել կուտամ: Տղան հասկընայ կը բանը, մոլորը զըջնի ջանը. խեղճ ու սէֆիլ գուգայ տուն. օ սահամ կնիկը դէմ կը վազդէ, փաթթուի կը վիզը, հարցընէ կը թը՝ ընչի՞ է տխրէ: Ան ա բան չի պահէ, կըսէ կը թը՝ թաքաւորը իրմէն անպէս շատըմ ուզեց, օր սաղ զոշունը մէջը հաւքի: «Ատամ, կըսէ կնիկը, սա ա բան է ու, քընը խանուս մարիկիս ըսէ թը՝ ազջիկը ձեր պատի շատըրը ուզեց, սա տար իրեն»: Ասիկ կերթայ ծովին քէանարը, կանչէ կը խանուս մարիկին: Մէ խանուս խաթուն կնիկմ՝ գելլէ գուս: Ասիկ

կըսէ կը թը՝ ձեր ազջիկը ձեր պատի շատըրը ուզեց: Լաւ, կըսէ կնիկը, սըկի կը ջրին տակն ու մէմ ա գելլէ երեսը, մէ գոճա շատըրմ՝ կուտայ փեսին: Փեսան շնորհակալ զլլի, ուրախ ուրախ կառնէ, տանի կը թաքաւորին, թաքաւորը շատըրը վաքնել կուտայ, սաղ զոշունը մէջը թօփ զլլի, կէսն ա բաց կը մնայ: Թաքաւորը մաթ մնայ կը: Նորէն կանչէ կը քովը՝ կըսէ թը՝ պտի թեզմ՝ էրթաս, կակլի մեծութեան մառջանմ՝ բերես, թը չը՝ զլոխը կուռել կուտամ:

Ասիկ կէնա խեղճ ու սէֆիլ գուգայ կը տուն. կնիկը վիմանայ կէնա մօրը քովը զրկէ կը: Փեսան կերթայ ծովին քէանարը կանչէ կը զոնքնչին գուս, աղաչէ կ'օր մէ հատմ՝ կակլի մեծութեան մառճանմ՝ տայ: Ան ա կըսէ կը թը՝ ասպէս զընը՝ մէ զեմ ոստ գուգայ, իմ կողմէս ըսէ անոր՝ կաւայ կը: Ասիկ ցըցուցած ճամփով կերթայ կը, մէ գոճա զեմ՝ ոստ գուգայ, կըսէ խանուս մարիկն ըսաց օր ինձի կակլի մեծութեան մէ մառջանմ՝ տաս: «Լաւ, կըսէ զեր, քալէ կնկանըս քովը տամ»: «Բիշմ՝ կերթան, տեսնին կ'օր մէ ուրիշ զեմ՝ է նստէ, մէ ծի՞ը ցկերը է մէ ուսը՝ մէկալը մէկալ ուսը, փութմ՝ ա զուրդուշուն ցկեր է բերանը չթըր—չթըր ծամէ կը: Աս զեր քաշէ կը թուրն ու կնկանը զլոխը կուռէ կը. կուռիլը զիմանայ՝ արունը կակլի մեծութեան մառջան կուռած թապլէ կը:

— «Տէ, կըսէ զեր, ժողկէ ինչքան գուգես»: Ասիկ ծոցն ու ջերերը լըլէ կը, կըսէ. «Հերիք է,

ալ տեղ չունիմ»։ Այ վախժը դեր ծոցէն հանել կը ետափրագո՞մ՝ ու բսէ կը կնկանը գլխուն. կնիկը օ սահաթ սաղնայ կ'ու ծամէ կը ձութը։ Տղան ուրախ ուրախ գուզայ, քանիմ մառչան կուտայ կը թարաւորին։ Թարաւորը դհա կատողիկը, կանչէ, կըսէ կը թը՝ մարբոյ օր մեռաւ խաղնին բալնեստանը հետը տարաւ, պիտի էրթաս, բերես, թը չը՝ սաղ տեղդ անկաճդ թողնիմ կը։ Տղան կէնա կերթայ ծովին քէանարը, խանու՞մ մարիկին կանչէ կը դուս, կաղաչէ օր իրեն մէկալ աշխարբը դրկէ, էրթայ մօրէն խաղնին բանլինքը բերէ։ Խանու՞մ մարիկը դուս հանէ կը կարմիր, ճերմակ, մէմա սև ձիւմ, լողացնէ, շփէ կը, ետև ա հարցընէ կը թը՝ վերը կընայ ատ տղին անթիու աշխարբը տանի ետ բերէ։ ձերմակը կըսէ կը թը՝ ես տանիմ բերեմ կը։ Տղան նստի կը ձիուն, ձին կըսէ՝ աչքերդ խփէ ու բաց. խփէ ու բանայ կը, տեսնի կ'օր գետնին տակը մէ մութ տեղո՞մ են։

Քիչո՞մ՝ առաջ կերթայ՝ տեսնի կօր, մէ հարսըմ՝ տէյմօր բուկը ջրի մէջ խրուած՝ մէլալամիշ գըլլի թը՝ ծառաւ մեռայ։ Կերթայ քովը, կըսէ ատ ինչէ՞նէ օր տէյմօր բուկտ ջուրն էս խքէ ու պուտո՞մ՝ ջուր չես կընը խմէ։ Անա թը՝ մէմ՝ դու առաջ ըսէ ու՞ր կերթաս։

«Կերթամ օր մօրէս խաղնին բանլինքը առնիմ տանիմ։»

— Լաւ, կըսէ, անտեղ գնացողը եզ չի դառնայ, էակար ետ դառցար՝ կըսեմ։ Հըմը տեսնիմ կ'օր

մեզք ես, առ իսի էրկու խնձորը, գանէն օր նես պիտի մանիս, էրկու կողքը ասլանմ՝ ու գալիւանմ են կապած, մէկը տու մէկին, մէկալը մէկալին՝ նես մտի։

Ատիկ կ'առնէ խնձորները՝ կերթայ։ Կերթայ, տեսնի կ'օր մէ կաշում՝ վրայ մարթ ու կնիկ նըստել ծեծկուին կը։ Մօտենայ կըսէ կը թը՝ ախր ինչ էք էրէ օր ծեծկուիք կը։— Թը գընը էկէր ետ էկար, կըսենք կը։

Ատիկ ալի առաջ կերթայ, տեսնի կը կնիկմ՝ մէ ձեռքը կըսկի մէջ, օխթը ունկանի պղինձը վրան։ Ասոր ա հարցընէ կը թը՝ ինչի՞ ձեռքը կըսկը գընը վաւէ կը. ան ա ալի ան կըսէ կը թը՝ անտեղ էրթըցողը ետ չի գայ, թը ետ էկար՝ կըսեմ։ Քիչո՞մ ա առաջ կերթայ, տեսնի կ'օր մէ ալաղափում, էրկու կուշար մէ ասլանմ՝ ու գալիւանմ են կայնէ, հանէ առաջի հարսի տուած մէ խնձորը մէկին կուտայ, մէկալը մէկալին. ատոնք ետ բաշուին կը, ատիկ դուռը բանայ, մտնի կը նես։ Օ սահաթ անմահական հոտը բուրէ կը, տեսնի կը մօրը լուս կուռած, անթառական ծաղիկ բոլորը բուսած։ Կերթայ մօրը ձեռքը պաղնէ, կըսէ կը թը՝ հարբս խաղնին բանլինքը գուղէ կը։ Մարը լցուի կը, գուլայ. «Խաղնին բանլինքը իրեն քովն է, կըսէ, անիկ միտքը գրեք է օր՝ բեզի սըպանէ։ Առ իսի ետափրագը՝ գընը, ֆէնդովմ բալքի գլխոյ ազատես»։

Ատիկա գուլայ, կէնէ թը փաթթուի, լուսիմ՝ պէս ձեռքէն գելլէ. գառնայ կը ետ, գուզայ ան կնկանը քովը, օր ձեռքը կըսկին մէջ գրեք, վա-

սէր կը: Անիկ զարմանայ կը, կըսէ. Աֆֆարըմ տղայ, ինսրնի չեղթցած տեղը դու գնացիր:

2է, կըսէ ասիկ, դուն ան ըսէ թը՝ աս ինչի ձեռքդ կը վառես:

— «Մեղքս ինչ պահեմ, կըսէ կնիկը. անթիու աշխարքն օր խապ կէնէինք, կաթին մէջ վերահա ջուր խառնէի կը, հիմի ան է, քաշեմ կը:

Ասիկ կանցնի, կերթայ մէկալին քովը, ալի անպէս հարց ու փորձ կէնէ. անոնք ա կըսեն կը թը՝ անթիու աշխարքը էրկուսիս աչքն ա դուսն էր, սիրուն հարսմ՝ ըլլիր՝ ես կը սիրէի, սիրուն մարդմ՝ ըլլիր, ան կը սիրէր, հիմի ես ստոր կը ծեծեմ թը՝ մեղքը քուկդ է, ան ա ինձի կը ծեծէ, թը քուկդ է, թող դու ուրիշի շքսիրէիր, օր ես ա շքսիրէի:

Կանցնի կերթայ առջինին քովը. անա կըսէ կը թը՝ արտըւորին օր ջուր տանէի կը, ծառաւ ճամփորթիմ ջուր շտուի, հիմի ես ծառաւ պապակիմ կը:

Տղան կանցնի, ձին կըսէ. «Աչքդ խփէ ու բաց»: Խփէ կ'ու բանայ կը, տեսնի կը իրենց գռան առաջն է. գիջնի, ձին բաց կը թողնէ, կերթայ նես: Կերթայ նես՝ փաթթուի կը կնկանն գուլայ, թը հարբս ինձի սըպանել գուզէ, բանլինքը իրեն քովն է:

«Ախ, կըսէ կնիկը, դուն օր իմ փոստս թընդիր չցկէիր, ես հիմի քեզի ազատել էի»:

Տղան հանուի կ'օր քնի. տեսնի կ'օր ծոցէն բանմ՝ ընկաւ, վերցընէ կ'օր բանլինք: Մի սէ մօրը տուած կափըսող բանլինք է դառցի: Ուրախ-

նայ կը, մութէ մութանց տանի կուտայ կը հօրը:

Հարը տեսնի կ'օր աս անգամ ա պրըծաւ էկաւ, կըսէ, «Պտի էրթաս անպէս մէ մէյմունմ՝ բերես, օր ինքը ըլլի մէ թիզս՝ միրուքը օխթը թիզ»:

Կերթայ ալի ծովին քէանարը, խանում մաւրիկին կաղաչէ, կառնէ մէ մէյմունս՝ դուզայ: Գուզայ օր թաքաւորը դոշունը կը խաղցնէ, տանի կը կուտայ:

Թաքաւորը կ'սէ. «Տէ՛, մէմ՝ թոզ խաղայ, տեսնիմ շնորհը»:

Մէյմունն օր սաղ գօրքին առաջը չի խաղայ, ետե գուզայ թաքաւորի առաջ կայնի կ'ու կըսէ. — «Թաքաւորն ապուստ կէնայ, հարն օր օրդուն աշխատի սըպանէ, անոր ինչ պատիժ պիտի տրուի»:

Թաքաւորը կարմուրի կը, հըմը ինչ պիտի էնէ, սաղ դոշունը իրեն կաշէ:

«Ինչ օր գուզես», կըսէ:

— «Թոզ քար կուի», կըսէ մէյմունը:

Ս՝ սահաթ թաղաւորը քար կուի կը:

Դոշունն օր ատ հըաշքը տեսնի կը, ձուայ կը թը՝ տղին թաքաւոր գուզենք: Արթղ ատ տղան կնկանը կառնէ, թաքաւոր նատի կը:

Անոնք հասան իրենց մուրազին, դուք ա հասնիք ձեր մուրազին:

II. Է Ր Կ Ո Ւ Ա Ն Պ Ա Ր :

Գրուի շիբուի էրկու ախպար գըլլի. մէկը դանկին, մէկալը ֆուխարա: Ֆուխարին ալուրը պարպի կը, կերթայ զանկին ախպօրէն մէ մադմ ալուր գուղէ կը, թը, ախպար, մէ մադմ ալուր տու, դուրպէթ էրթամ բերեմ, կուտամ կը: Եխպարը կըսէ կը, թը դուն տակղ փախուցեր պըծեր ես, էտե ո՞ւրտից պիտի տաս: Ֆուխարա ախպարր տուն կերթայ, կըսէ կնկանք, թէ աղջի, եր, ալէ ամբարին քեօշաները ու մէկ էրկու հացմ էրմ, ես ֆէլս փոխելեմ, դուրպաթ պիտի էրթամ, փարայ վաստկեմ: Կնիկը կալէ ամբարին քեօշաներն ու մէ հացմ կեփէ, մարթը կտունէ ատ հացն ու գըլլի ճամփայ: Կերթայ, կերթայ հասնիկը մէշիմ, գելլէ մէ ծառիմ: Քիչմ կենայ կը, կաշէ օր մէ առջմ գալլմ ու մէմա մէ մուկմ: Գուքան կը ատ ծառին տակ : Մտոնք քիչմ հանգչին կը օրա՝ բանը եարանութան գարնեն կը, առջն ու գալը կըսեն մկին թը՝ Տէշ ի՞նչ ունիս, մուկ ախպար: Մուկն ա կըսէ թը՝ կոտո՞վմ մէմ օսկի ունիմ աս ծառին տակը: Գալին կըսեն թը՝ դու ի՞նչ ունիս, գալն ա կըսէ թը, անտեղ մէ սիւրբիմ օշխար ունիմ, անոնց մէջը, մէ դօշմ կայ, հըմը՝ անպէս մէ դօշմէ, օր, ինչ հիւանդ ա օր ըլլի, անոր բեալլան ուտէ,

մէկէ մէկ գեղէ, լաւնայ կը: Առջին կըսեն. Գուինչ ունիս. ան ա թը՝ ես ան քոչին մէջ վաթցուն գիւկիւմ օսկի ունիմ: Ատոնք բիթաուն մեր մարթը ծառին վրայ կիմանայ: Եփ օր ատոնք կերթան, մուկը հանէ կը իրան օսկեստանքը արէգըկին ախր շորցընելու: Ատ վախթը մարթը վար կիջնի ծառէն, գարնէ մկին օթըր կոռու կը ու օսկեստանքը կառնէ կերթայ տուն: Ետոր էքսի օրը կերթայ սիւրբին միշէն դօշը գողնայ, կուգայ կը տուն: Սաղախաանը կանչէ կը թալլալին ու թանուէ կէնէ, թը քընը շաբտուն, ճուայ ու ըսէ թը՝ վիվ հիւանդ ունի թող բերէ, ես լալցընեմ կը: Ատ վախթը թաքաւորին աղջիկը շատ հիւանդ գըլլի: Եփ օր թաքաւորը գիմանայ, կանչէ ատ մարթուն իրեն քովը ու կըսէ կը թը՝ թէ կէր աղջիկս լալցուցիր, ի՞նչ օր ուղես, կուտամ կը, թը չը լալցուցիր՝ գոխըտ կուտմ կը:

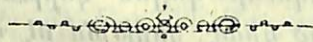
Մարթը կըսէ կը, թը լալցուցեմ կը: Էքսի օրը ատ մարթն է, օխթը պղինձ ջուր կը տարցընէ ու անբան կը եուցընէ, օր օխթը պղինձ ջուրը մէ պղինձմ գտունայ կը: Ետե ատ մարթը փերել կուտայ թաքաւորի աղջկանը, լողացնէ կը ատ ջրով, պառկեցնէ կը, փերէ ատ դոչին գոխը կուտեցնէ: Էրկու օր էտե ատ մարթը կերթայ կը թաքաւորին գօնաղ, օր տեսնի թը հիւանդը ինչը է: Թաքաւորը տեսնելուն պէս հրամմէ հրամմէով նեւ տանի, նստեցնէ կը, մէ լաւմ պատիւ կուտայ, ետե կըսէ կը թը, տէ մուրատ ուղէ, մուրատ տամ: Աս մարթը կըսէ կը թը իմ մուրատս քու

ստորութենդ է. եւի օր թարաւորը շատ դօնէ կը, արթող ատ մարթը կըսէ թը՝ ինծի պէտքէ վաթցուն դաւա, վաթցուն փետատ, վաթցուն մարթ: Թարաւորը կըսէ թը ատ հէ՛չ, դայտով բան ուղէ, մայ, դովլաթ, փարա ուղէ: Մարթը ջուղապ կուտայ թը՝ թարաւորն ապուստ կենայ, ուրիշ բան չեմ ուղէ: Թարաւորը հրամայէ կը թը չէ, ձեռաց բէթտուն ո գաճնա կուտան կը ու ատ մարթը կերթայ քուչին միջի օսկին բերելու: Կերթան թը չը՝ մարթը կըսէ թը՝ վերցուցէք ատ քուռը, քուռը վերցնեն կը ու տեսնին կը վաթցուն բեռ օսկի, բառնանկը դաւաներուն ու փերեն կը ատ մարթուն տունը:

Էքսի օրը ատ մարթը դօնախլըխ կէնէ: Մարթիկը կըսեն, աս մարթը տունը հաց չունի ուտելու, մեզի ի՞նչը կը կանչէ: Հէրնէխա բիթտուննա կերթան կը: Ասոր ախպարը թէնէղիկ չի էնէ ֆուխարա ախպօրը տունը էրթըլու, ինչեիցէ, դուպան դօռով-շառով տանին կը: Նես մտնի կը թը չը, տեսնի կը մինտրները, տան սարքն ու կարգը, զարմանայ կը, կանչէ կը ախպօրը մէ դրազ, խոստովանեցընէ կը թը՝ աքրան դովլաթը ինչը ձեռք բերեց. անա չի պահէ, բիթտուն պատմէ կը: Ասիկ օր գիմանայ, ինքնա միտըր թնէ կ'օր դուրպաթ էրթայ: Եւի օր տուն կերթան, աս դանկին ախպարն է կըսէ կնկանը թը՝ հաց էփէ, ես ա դուրպաթ պիտի էրթամ, իմ ֆուխարա ախպարս քնաց, մայի փարի տէր էղաւ, ես չեմ ըլլի:

Էքսի օրը կերթա կը ան մեշան, ու դելլէ ան ծառը, որին վրայ ֆուխարա ախպարը էլեր էր: Ստ վախըթը գուքան առջը, գալը ու մուկը: Առջը ու գալը հարցնեն կը մկին թը, ի՞նչի ես թթուէ, անա թը գուք օր դնացիք մէ մարթո՞ ծառէն իջաւ, օսկեստանս տարաւ: Գալին կըսեն դուն ինչի ես թթուէ. գալն ա կըսէ կը թը, իմ սիւրիւիս միջէն դօշս գողցեր են: Առջին կըսեն, դուն ինչի ես մուլթա կախէ. անա կըսէ կը թը՝ իմ վաթցուն կիւկիւմ օսկիս են տարել: Մէմա մուկը վեր կաշէ տեսնի կ'օր ծառին վրայ մարթմ կայ, իմացնէ կը առջին ու գալին: Առջը մումաթալէն գելլէ ծառը ու վար գլորէ կը մարթուն. ետե վար գիջնի, իրերը ախպար դառնան, գանկին մարթուն կուտեն կը: Փուխարա ախպարը դիմանայ օր իրեն գանկին ախպօրը ջանավարները կերելեն, շատ տրորի կը, լըլէ մէ կօտմ օսկի, տանի կը անոր կնկանը. էհ, կըսէ, ի՞նչ էնենք, ան ա անոր ձակաին գիրն էր. ես իրեն ֆուխարա վախըթա աղաչեցի, պաղատեցի, օր մէ քիչմ ինծի ձեռք բռնէր, չերաւ, ան չերաւ, հըմը ես կենա չեմ մոտեհան էնէ քեզի, առ աս օսկեստանը ու ասով եօլա բընը:

III. Օ Խ Խ ԱՅ

Գրլի չիլլի մէ տղամ գրլի. աս տղան կսնի-
կը հօրը հախան, թը՝ ուզես շուզես թաքաւորին
աղջիկը ինծի համար պիտի ուզես:

«Օղո՛ւ, կըսէ հարը, խելքտ գլխտ ժողուէ,
եօրդնիտ գեօրա օտւիտ էրկնցու, գո՛ւ վէ՛վ, թա-
քաւորը վէ՛վ: Թաքաւորը հէշ քեզի աղջի՞կ կու-
տայ. գլխ գալու բան է»: Հարը տեսնի կ'օր
տղան ձուժ է էղէ ջանին կպէ՛ հօքին խալաս էնէ-
լու խաթեր, գեյլէ կերթայ խնամախօտութան
բարին կը նըստի: Թաքաւորը խնտայ կը վրան
ու գլխէն դէաֆ էնելու համար կըսէ թը՝ էկէր
տղատ սև ու ճերմակը բերեց, կուտամ կը:

Հարը փոր-փոշման բուքայ տուն: Քուքայ
տուն՝ աղին կըսէ թը՝ քեզի չըսի՞ հալիտ կեցի.
տիա թափիտ գրեց, բսաց թը՝ էկէր սև ու
ճերմակը բերէ, կուտամ կը:

— Լա՛ւ, կըսէ տղան, քալէ ինծի մէ տեղմ նօքար
տու, աշխատիմ սև ու ճերմակը փերեմ:

Ատոնք էրկուսը գեյլեն կերթան, շատն ու
բիշը Աստուած գիտէ, կերթան մէ պաղ ախարիմ
ուստ քուքան: Վրայ գրչնին մէ կուշտմ ջուր
խմեն կը ու օխխայ կէսեն: Օխխայ կէսեն թը
չը՝ ախարրին ալէն մէ էխտիար հալնորմ գուս

բուքայ կը ու կըսէ թը ինչի՞ կանչեցիր: Ատոնք
գարմանան կը ու կըսեն թը՝ վէ՛վ քեզի կանչեց:
Թը՝ դուք Օխխայ չըսի՞ք. իմ անունս Օխխայ է:
— Լա՛ւ, կըսէ հարը, չիտէինք օր բու անունդ
Օխխայ է:

— Է, ատ տղատ ո՞ւր կը տանիս, հարցնէկը
Օխխայը:

Թը, տանիմ կ'օր մէկիմ քով նօքար տամ:
— Ինծէն լալին քովը չես կընայ տայ, փէ իմ
քովս տու, կըսէ Օխխայը:

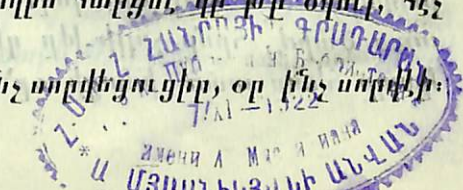
Հարը բազի գրլի, հախը կուռն կը. տղան
կուտայ ատոր, ինքը գեյլէ՛ կերթայ: Օխխայը ատ
մանշուն կառնէ, ախարրին ալէն կերթայ նես
իրան օտան. ինքը նստի կը ու ատոր կըսէ թը՝
ատ ինի թարբէն աս թուխթը, ան համայիլը փէ:

Մանշը փէրէ կը. Օխխայը բանձը ձէնով կար-
թակը ու կենայ կուտայ տղին, օր տեղը թնէ:
Ատոր բանը սալթ ատ գլի: Օխխայն օր իրեն
թխթերը կարթայ կը, աս տղան անկճները կախէ՛
լա՛ւ անկաճ կէնէ ու բիթտուն սորվի կը: Աս
Օխխայը մէ ըռնտիկ աղջիկմ կուռնեայ. ատոր
սիրտը կաշի կը աս տղին. գողտուց խըտտ կու-
տայ թը՝ հարըս օր քեզի հարցնէ թը բանմ սոր-
վար, չըլլի թը ըսէս սորվայ, ան սայթին գրլխտ
գարնէ կը. հէշ մի թլացնէ թը բան գիտես:

Տղին վատան թըմսիկը. հարը քուքայ օր
տանի. ուստան տղին հարցնէ կը թը՝ օղու, հէշ
ինչ սորվար:

Տղանա թը՝ ինչ սորվեցուցիր, օր ինչ սորվի:

1807

— Ատպէս է օրս, ել քընը, կըսէ Օխխայն ու տղին ճամփէ կը: Հարը կառնէ տղին կերթայ:

Կերթայ, ճամփան տղան քիչմ հոս կը մնայ ու մէ հրեղէն ձիւմ դառնայ, քուքայ հօրն առաջը ֆուֆուակը: Հարը «Օվակ, Օվակ», ձէնէ կը. արի հրեղէն ձիւմ է էկէ, բռնենք: Օվակը ձի է դառն՝ ո՞ւրտից պիտի գայ: Չին թուչի կերթայ, ալի տղայ դառնայ քուքակը հօրը քովը: Հարը վրան նեղենակը թը՝ վէ՞ր ջանլամն էիր չքուէ, հրեղէն ձիւմ էր էկէ, քովս ըլլէիր, բռնէինք:

է, ինչ էնեմ, մատս փոռ չէի էրէ, կըսէ տղան:

Քիչմա կերթան, տղան հօրը կըսէ թը՝ քիչմ կամաց քընը ես ահան էկայ: Տղան կենայ ես կը մնայ, մէ կարմիր կովըմ կը դառնայ, կերթայ հօրը քով, տոճիկ տակէն ասթին անթին վազգէկը: Հարը չապալամիշ գլի օր բռնէ՝ չի կըրնը. տղին ձէնէ կը, տղայ չկայ: Կովը ձեռքէ գելէ: Տղան քուքայ, հարը վրան ճուայ, բոռայ կը թը՝ ո՞ւր չքուար, կովմ էկաւ, բռնէինք, ձմեռս բոլ բոլ կթէինք, ուտէինք: Տղան ձէն չի հանէ: Քիչմ'ա կանցնի՝ սիրուն օչխարմ դառնայ կը, հարը կէնայ չապալամիշ գլի օր բռնէ՝ չի կըրնը. բիրտան օչխարը տղամ դառնայ կը, կաշէ՝ Օվակն է: զարմանայ մնակը: Տղան առաջ քուքայ, կըսէ, «Ափա՛ր, ան հրեղէն ձին ու կովնա՛» օր էկան ես էի. ըշտը ատպէս հիւնընէր էմ սորվէ. կերթանք քաղաք՝ ես կենայ ձի, կով, օչխար գլիմ՝ դու տար ծախէ, հըմը չըլի թը գեամը, կըկալը ես կապը հետը ասս. իմացի օր՝ ակէար չտուիր՝ ես

կէնայ քուքամ տուն. հըմը օր տուիր՝ ալ պրծայ, ինծի ազատում չիլլի:

Կերթան տուն, տղան հրեղէն ձիւմ գլի, հարը գեամէն քաշէ տանի կը մեյտանը. ծախելու: Հազար ու մէկ միւշտարի թափին կը, սահաթլանմ մէջ ձին լաւ գնով ծախուիկը: Հարը գեամը կառնէ քուքայ տուն:

Երիկուն գլի, չիլլի, մէմա աշէս տղան պուպուտ. նէս մտաւ: Մէկալ օրը կարմիր կովմ էրաւ, հարը կէնայ տարաւ լաւ գնով ծախեց, կըկալն առաւ, էկաւ տուն: Տղան իրիկունը կենայ ես դառձաւ էկաւ տուն:

Մէկալ օրը տղան մէ սիրուն օխչարմ դառձաւ, հարը կապը ցկեց ճիտը, տարաւ մէյտանը: Ձէնլիկը էկաւ թոփ էրաւ օչխրին գլխուն, պազար էրաւ, գին տուեց, ան էր՝ պիտի կապէին կռուէին՝ մէ ձերմակ միրուք փիր էխտարմ էկաւ՝ մէկին տաս գին տուեց, առաւ օչխարը: Մարթը գուզէր օր կապ, քանտէ՝ հալետը չը թողեց: «Չէ, ըսաց մարթը, կապը չեմ ծախէ:»

— Ահան քեղի աքքան ա աւելի, ըսաց հալետը, կապնա տու:

Ձէնլիկը վրայ թափաւ՝ թը ստ կապնա ի՞նչ է, օր դողաս կը վրան, էրկու շահու բան, աշխարքին փարան կուտայ, տու էրթայ: Մարթը մէ անքամ խափուի, փարաները կառնէ՝ օչխարը կապը հետը կուտայ, կերթայ: Ատ հալետը կառնէ օչխարը, կերթայ ախարին ակէն նես մտնի կը, դու մի՛սէ ատիկ Օխխայն է էրէ: «Ես քեղի

մարիֆատ սորվեցուցի, օր էրթաս աշխարք քանդէս, կըսէ Օխխայը. աղչի թէզ սաթըրը բեր, օր ասոր գոխը գարնեմ:» Աղջիկը տեսնի կ'օր իրեն սիրած տղան է, վագգէ սաթըրը կառնէ պատին ծակը կոխէ կը, գըջնի ասթին անթին, սարիթը ման քուքայ: Էպպէի օր շոյոր կուտայ՝ կըսէ կը թը՝ չկայ, շիտեմ ո՛ւր էս գրէ:

«Քոռացար ասօր, կ'սէ կը հալտորը, արի, արի օշխարը դուն բունէ՝ ես գտնիմ. կսկուծ բունէ չը փախչի:

Աղջիկը բունէ կը օշխրին կապէն, հարը կերթայ սաթըրը փնտտելու: Քիչմ՝ օր հեռենակը՝ աղջիկը սարի թը օշխարը սանը պիտի կապէ. կապը ճիտը փաթթէ կ'ու բաց կը թողնէ. հըմը ատ սահաթին օշխարը դոխ կը դառնայ ու թըռչիկը: Օխխայն օր տեսնիկը թը տղան դոխ էգաւ փախաւ, ինքնա չալաղան դառնայ գըջնի էտիթին: Գըջնի էտիթին, ան կերթայ՝ աս էտիթիէն. մագ մնայ կ'օր հասնի, դոխը թագ դառնայ գըջնի թաքաւորին գլխուն. չալաղաննա թաքաւոր կը դառնայ, գիշնի թաքաւորին առաջը, կըսէ. «Էրկինքն էի էլէ, թագս ընկաւ գոխտ, տու:» Թաքաւորը վերցնէ կ'օր տայ՝ թագը վարդ դառնայ կը. Օխխայն ա աշըդ դառնայ, սագը կը չալէ ու վարդը դուգէ: Թաքաւորը կենէ թը՝ վարդը տայ աշըդին, վարդը ութը հատ կորեկ կը դառնայ, թափի կը վար. աշըդնա խորոզ գըլլի՝ ատ կորեկները կուտէ: Ինչդ գըլլի մէ կորեկմ՝ թաքաւորին փեշերուն մէջը մնայ կը, խորոզն օր օխտը

կորեկը կուտէ՝ աս մէ կորեկը սգուէս գըլլի խորոզին խէխտէ կը:

Թաքաւորը մատ պուկանց կը մնայ: Խորոզին օր խեխտէ կը, բիրտան տղամ դառնայ կայնի կը թաքաւորին առաջը: Թաքաւորը կաշէ՝ ճանչէ կը օր՝ իրեն աղջիկը ուզողն էր, կըսէ. «Ղորթ օր սև ու ճերմակը փերիը. աղջիկս քեզի հալալ է, տուի օր տուի»: Արթղ օխտը գ'օր, օխտը գիշեր հարսնիք կէնեն, առօք փառօք պսակեն կը: Անոնք հասան իրենց մուրատին, դուրա հասնիք ձեր մուրատին:

ԻՎ. ՊԻՒԼՊԻՒԼԻՆ ՅԷՔԻԱԹԸ:

Կայ էղէ՛ չկայ էղէ՛ մէ՛ թաքաւորմ՝ կայ էղէ՛:
 Ատ՝ թաքաւորը՝ մէ՛ ժամմ՝ շինէ՛ կը էղէ՛: Զինէ՛
 պըծնիկը՝ օրա՛ արարած աշխարհք կուգայ՝ ատ
 ժամին՝ մայիլ կը մնայ: Մէ՛ օրմա՛ մէ՛ էխտիարմ՝
 կուգայ կաշէ, կաշէ վերջն ալ թաքաւորին կըսէ՛
 կը թը՛ ժամտ լաւ է, հըմը մէ՛ բանմ՝ պակաս է.
 Թ,ակեար մէ՛ պիւլպիւլմ՝ բերես ժամիտ մէջը պահես՝
 ժամիդ ալ ժամ չի հասնի: Թաքաւորը ատ օր
 կիմանայ, կանչէ կը իրեն իրեք տղոցը, ու կըսէ՛
 կը թը, ձեզնէն վերն օր մէ՛ պիւլպիւլմ՝ փերէ
 ինձի, ես անոր կուտամ թախտս ու աս մատնիս:

Գուզէք, գնացէք. պտըտուէք, բալքիմ գտնիք:
 Իրեք մանչն ալ պատրաստութեն տեսնին, գել-
 լեն կերթան կը: Կերթան, կերթան, խիւլասա
 իրեքի բաժնուող մէ՛ ճամփամ ըռաստ կուգայ:
 Ասոնք աստեղ կուտեն, խմեն կը, ետքնա քա-
 րիմ՝ տակ մէկ-մէկ նշան դնեն կը ու իրարու
 խօսք կուտան, օր ետ դառնալնեքուն անպատ-
 ճառ գան ատ տեղը, նշանները տեսնին ու թ՛ակեար
 մէկին նշանը փաստեղէ(ժանգոտել), անոր իմտը-
 տին հասնին:

Ասոնք գելլեն անմեքը մէ՛ ճամփամ բունեն
 կերթան: Պատի մանչը կերթայ, կերթայ, շատ

ու քիչն Աստուած գիտէ, կերթայ հասնի կը մէ՛
 քաղաքմ: Կէրթայ ատ տեղաց թաքաւորին դոնագ:
 Թաքաւորը ատ մանչուն շատ հաւնիկը, ատոր
 կըսէ՛ կը թը, աքի, իմ մէկուճար աղջիկս ան՝,
 ինձէն էտն ա թաքաւոր էղի:

Աս մանչը ռազի չիըլլի, ու կըսէ՛ կը թը, ինքը
 էկել է մէ՛ պիւլպիւլմ տանելու, դառնայ աղաչանք
 կէնէ թաքաւորին թը՛ թէ օր քովդ քիչմ խաթը
 ունիմ, մէ՛ պիւլպիւլմ գտի ինձի հըմար: Եփ օք
 պիւլպիւլը շինեն բերեն կը, թաքաւորը կըսէ՛ աս
 մանչուն թը՛ մտի տս պիւլպիւլին մէջը, թեքը
 շարժէ ու թոփ քնը ֆիլան թաքաւորին՝ տանը
 փանճարան կայնէ, անոնք քեզի նես կառնեն ու
 իրենց պիւլպիւլին քովը պահեն կը, անոր առ-
 նելն ու փախչիլն ալ քու բանդ է:
 Տղան ատոր ըսածին պէս մտնի կը պիւլպիւլին
 մէջը ու թուչի, կերթայ, կայնի կը մէկալ թաքա-
 ւորին աղջրկան փանճարան:

Ատ թաքաւորին աղջիկնա շատ ըռնտիկ գլլի:
 անպէս ըռնտիկ, օր արեկն կըսէ՛ կը ել, թը չը
 ես կելլեմ:

Աղջիկը պիւլպիւլին տեսնիկը թը չը՛ խնդրուն
 չի գիտնայ թը ինչ էնէ: Կանչէ կը հօրը, պիւլ-
 պիւլը նես կառնեն, շաքրով հաց կուտեցնեն,
 մէկալ պիւլպիւլին քովը դնեն կը:

Գիշեր օր գըլլի, բիթտուն քնին կը, թաքա-
 ւորին աղջիկնա մէննակ ատ օտին օրթան ցկէ
 կը տեղը ու պառկի կը: Եփօք քունը վրա կանցնի,
 աս մանչը ուսուլով գելլէ կը պիւլպիւլին մէջէն

ու քուքայ աս աղջկայ թուշը կըսկուծմ պագնէ կը՝ ու վաղղէ կերթայ պիւպիւլին մէջը մտնի կը:

Աղջիկը վեր թուշի, ճուայ կը, խալայեղները մէկալ օտեցէն կուգան, կըակը վառել կուտայ, ու վախժրխելով քեօշեստանը կաշէ օր՝ իրեն պարնողին գտնի, ինչքան պտտիկը, տեսնի կ'օր մարդ չի էրեայ, նորէն պառկի քնիկը:

Մանչը նորէն գեւէ ու առաջուրնէն աւելի կսկուծմ պագնէ կը՝ ու փախչի մտնի կը պիւպիւլին մէջը: Աղջիկը աս անգամիս օր աւարայ տեղը ման գուգայ օր գտնի իրեն պարնողին, այ քունը չի տանի, սուտ քուն գըլլի, ինչ է պարնողին բռնէ:

Քիչմ կանցնի, տղան ալի չի բարլայէ, չունքի համը բերանն է մաացէ, կեւէ պիւպիւլին միջէն, կերթայ աղջրկայ քովը, չոքի կ'օր պագնէ, աղջիկը թեքըր ցկէ ճիտը, փաթթուի կը: Թէգմ կըակ կէնէ օր տեսնի թը վեվէ բռնածը, կաշէ օր, ինչ աշէ, մէ ճէյրանմ պօյով պուսով աղագողամ:

Մանչը փաթթուի կը անոր ու կըսէ թը՝ դու իմս ես, ես քեզի համար էմ էկէ: Ատոնք քիչմ սիրուին կը, կաշեն օր լուսը բացուելու վրայ է, խօսք կէնեն օր էլլէն փախչին: Մանչը կըսէ կը թը՝ արի էրկուսս ա իմ պիւպիւլիս մէջը նստինք, բու պիւպիւլտա առնինք ձեռքերս ու թուշինք, էրթանք մեր տունը:

Լաւ գըլլի, կըսէ աղջիկը, հըմը՝ հարըս անպէս մէ հաւքմ ունի օր, ալեար անոր բսէ թը ֆիլանը փախել է, քնը գտիր՝ անիկ հողին կըակը կը ցկէ,

ուր է ուր չէ՝ զարնէ սըպանէ, գտնի կը: Ատոր չարան ալ զիտես ինչէ, -անէ օր՝ հարըս մէ քանիմ հատ եաղուղ ունի, թ'ակեար եաղուղը ձեռքդ ունենաս, հաւքին դալած վախտը ձեռացդ փուես, հաւքը կուգայ եաղուղին վրայ կիջնի, քեզի վիաս չի տայ: Ինչ ալ օր ըսես՝ ան սահաթուն կատարէ կը: Էրէկ ատ եաղուղներէն մէ հատմ տուեց իմ խալայեղիս օր վլայ՝ ըլլի օր հըլը քովը ըլլի, արի ատ խալայեղին ա հետնէքս տանինք:

Աղջիկը կերթայ խալայեղին կանչէ, փորփորէ, կիմանայ կ'օր եաղուղը տահա քովն է, ատոր բարքնա կենէ կը, իրեքով նստին կը պիւպիւլին մէջը, մէկ ալ պիւպիւլն ա կառնեն իրենց քովն ու ծէքը չը ծէքաց թուշին կը:

Սապախտան թաքաւորն օր կիմանայ թը՝ նա իրէն աղջիկը կայ, նա պիւպիւլները, ան սահաթուն արունը գլոխը կը զարնէ, կանչէ կը իրեն ան մէ հաւքը, ու կըսէ կը, թէ ուր է ուր չէ՝ իմ աղջիկս պիտի բռնես: Ղուշը զանատները բանայ կ'ու թուշի կը: Թուշի, թուշի, խիւլասս անոնց հասնի կ'ու՝ վրաները քշէ կը թը չը, անոնք թէգմ եաղուղը բանան կը: Ղուշին հերսը կիջնի, քուքայ եաղուղին վրայ կայնիկը. մանչը քաշէ կը, զաման ու զարնէ զուշին գլոխը ցկէ կը: Ղուշին գլոխն օր ցըկէ կը, նորէն ճամփայ դէլլեն հասնին կը նշան գրած տեղը, քարը վերցընեն, տակը կաշէն տեսնին կ'օր միջակ աղբօր նշանը անպէս փաստուել է, օր դու պըծար: Մանչը աղջրկան կըսէ կը թը՝ աղբարս նեղութան մէջ է, կուգաս

անոր իմաստ հասնինք:

Աղջիկը բազի գըլի, էրթանք, կըսէ, ուր օր կուզէս:

Ատոնք նստին կը պիւպիւլին մէջը, հարց ու փորց կնելով կէրթան: Կէրթան, կէրթան շատ գեղեր, քաղքներ կանցնին, մէմս մէ քաղքիմ՝ մէջ կիմանան օր՝ ատիկ ունեցած չունեցածը բըռիկի տուել, փշացուցել, ու հիմի ա գափուգարտակ մինչի բուկը պարտքի մէջ խեղաուած, մէ աղայիմ ճորտ է գարձել:

Աստին գըյնին, անտին գըյնին, խիւլասա առոր գտնինկը, բիւտթուն պարտքերը կուտան, պարտքնաէրերէն կազատեն, ու կառնեն հետները ետ կը դառնան: Ատ աղբօր աչքը չի վերցնէ, օր պատի աղբարը տանի պիւպիւլը, մէմս ատ աղջկան աչքն խմէ կը:

Ճամբան մէ հորիմ քով նստին կը օրայ՝ ատ մէծ աղբարը կըսէ կը մէկալին թը, ծկակելիմ, մէմ՝ արի կախուի աս հորը պուտըմ ջուր հանէ խմենք: Պատի աղբարը անկաճ կէնէ ու մեծ աղբօր փտած չուանով հորը կը կախուի: Աղբարնէ, գարնէ կուէ կը չուանը ու աղբօրը ցկէ կը հորը: Պատի աղբարը կուլայ, կաղաչէ օր իրեն հանէ՝ աղբարը հէջ տէրը չի ըլլի, ու գոռով կառնէ աղջկան թռչի կերթայ տուն, պիւպիւլը կուտայ հօրը: Հարը շատ կուրախնայ, պիւպիւլը կախէ կը ժամը ու պատրաստութեն տեսնի կը օր, իրեն մանչուն պսակէ բերած աղջկանը հետ:

Աղջիկը էկած օրէն նա կուտէ, նա կը խօսի, մութըւորած նստի կը վար: Հարսնէց օրն օր մօտենայ կը, տղին մարը կուգայ աղջկանը հարցնէ կը թը՝ ինչի՞ ատպէս խեղճցեր, կուրկուրի ձագ ես կուուի: Աղջիկը ալ չի համբիրէ, բանայ կը բերանն ու էղած չեղածը պատմէ կը ու գուլայ:

Թարաւորն օր ատ զիմանայ՝ աղջկան ասկեար կուտայ, օր էրթայ բերէ պատի տղին: Աղջիկը ասկերին զլոխը անցած կերթայ գըտնի կը հորը, նես կաչէ, տեսնիկը՝ օր իրեն անուշ եարը մէ կոխքին ընկած հոգուն հետ է: Ալ չի համբիրէ սէր ու սէվտայէն, սրտին կրակէն վար կը կախուի, հանէ կը անոր դուս, ձեռքը քսէ փթած տեղերը կը սաղցնէ, կառնէ կուգայ տուն:

Հարը օխտն օր՝ օխտը գիշեր հարսնիք կէնէ, աս էրկուսին պսակէ կը, ետև օրթանճա տղին ծեծէ, անէն վաճառէ կ'ու՝ իրեն թախտն ա կուտայ պատըկին:

Անոնք հասան իրենց մուրաղին, դուքա հասնիք ձեր մուրաղին:

Վ Ե Ր Զ:

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

« Ազգային գրադարան

NL0237688

56.765